

גליון ג' - לעיון בפרשת השבוע
ערכים בדין נחמה ליבוביץ **הסנה השמונה עשרה**
יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנער
הסתדרות נטי מזרחי באמריקה

18

רארא (תשי"ט)

ר ב' - ס'

גליון זה הוא המסכו של גליון רארא תשי"ז, עיין סם וזרפתו לגליונותו.

א. סאלה כללית:

(1) **ירוסלמי פסחים י"א:**
מניין לארבע כוסות (בליל הסדר)? ר' יוחנן בסם ר' בניה: כנגד ארבע גאולות, שנאמר: "והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים, והצילתי אתכם מעבודתם, וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדולים, ולקחתי אתכם לי לעם". והוצאתי, והצילתי, וגאלתי, ולקחתי.
 הסבר מה היא העליה ההדרגתית מן הראסונה לסניה, לסליטיות עד לרביעית?
 (סיים לב: בלטון הראסונה 'והוצאתי' נאמר 'מתחת', בסניה 'והצילתי' נאמר "מ..." בסליטיות "וגאלתי" אין מוסא עקיף אלא מבאר האופן "ב", וברביעית ולקחתי מוסא עקיף "לי".)

(2x) **דעת זקנים מבעלי תוספות סמ' י"ב ס'**

ד' כוסות כנגד ד' גאולות... וכוס חמיסי, דהיינו למאן דצריך לסתיה - הוא כנגד "והבאתי" טגם הוא גאולה, כדאמרי אינטי: מאן דמאריה סחרריו ומסר ליה כל דידיה בידיה, אי לא איתיה לבי דריה - מי אהני ליה? (פירוט: עבד שסחררו רבו ומסר לו גביעו בידו, אם לא הביאו לבית ו דירתו - מה מועיל לו כל הסובה?) הכי נמי: אם לא הביא הקב"ה אותן לארץ ישראל - מה היה מועיל להם היציאה של מצרים?
 למה לא נקבעה גם כוס חמיסית כחובה ולא דיברו חז"ל מלכתחילה על חמש לטונות של גאולה?

(3x) **רבנו בחיי על התורה סמ' ו ז.**

ומצינו דוגמתן ארבע לטונות של גאולה לעתיד לבוא. והוא סאמר הנביא (יחזקאל לד יד) "והוצאתים מן העמים וקבצתים מן הארצות והביאותים אל אדמתם ורעיתים אל הרי ישראל"
 הסבר את סיבת הטינויים בין ארבע לטונות של גאולה במקומנו (בתורה) ובין לטונות הגאולה בספר יחזקאל.

אין כוס' סמ' י"ב
 xx. ו' וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי וטמי ה' לא נודעתי להם.

(1xx) **ראב"ע:** נבואת האבות היתה במראות הלילה, על כן מלת "וארא" מה קשה לו?

(2) **ראב"ע:** וככה זקדוקו: יט מלות מוסכות עצמן ואחרות עמן, גם כן אותיות כמ"ם (בר' מ"ח כ"ה) "מאל אביך ויעזרך ואת שדי" שהוא 'ומאת שדי' וככה בי"ת של "באל שדי" כאלו כתוב 'ובטמי ה' לא נודעתי להם'!

מה קשה לו?

(3xx) **רס"י:** 'לא הודעתי' אין כתיב כאן אלא "לא נודעתי", לא נכרתי להם במדת אמתות שלי, טעליה נקרא טמי ה', נאמן לאמת דבר, שהרי הבסחתי. ולא קיימתי.

(א) מה קשה לו?

(ב) האם מסכים הוא עם דברי ראב"ע (בשאלה 2) או מתנגד להם?

ג. ו' ו' אני ה'	ו' ו' כי אני ה' אלקיכם
והוצאתי אתכם	המוציא אתכם
מתחת סבלות מצרים	מתחת סבלות מצרים

הסבר מה סיבת ההבדל שבין שתי הלטונות. (למה לא נאמר גם בסמוק ז' אסר הוצאתי?)
 ענה לטאלה זו רק אחרי עיינוך בקטע שלנו בסלימותו.

ד' הסוה ו' ו' | וידעתם כי אני ה' אלקיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים
 וידעו מצרים כי אני ה' בכסותי ידו על מצרים והוצאתי את בני ישראל מתוכם

בטתי דרכים רוצה הקבה"ו להביא בני אדם להכרת אלוהותו. הסבר מה הן סתי הדרכים!

(טי"ס לב: הגורם לידיעת ה' בסבי המקומות הנ"ל אחד: הוצאת ישראל ממצרים!)

add. 1911
 ה' פסוקים ו-ז-ט.

דברים המפורשים המקסיים: כיצד נאמרה הוצאה של "וידעתם כי אני ה' אלקיכם" בין ההבטחות על היטועות סעתי ה' לעשות להם, בין "והוצאתי" "והצלתי", "וגאלתי", "ולקחתי" לבין "והבאתי אתכם אל הארץ", "ונתתי אותה לכם", ולמה לא תבוא הוצאה של "וידעתם כי אני ה' אלקיכם" אחרי כל ההבטחות כולן?

ויסבר ר' חיים בן עטר בעל "אור החיים":

וקודם אומרו "והבאתי אתכם אל הארץ" אמר "וידעתם כי אני ה' המוציא אתכם...". פירוט: תנאי הוא הדבר - ובזה (=ועל תנאי זה) "והבאתי אתכם אל הארץ", וזולת זה (=ובלי קיום תנאי זה של "וידעתם"), אם תנאצו ה', אין כאן הבטחה זו, אטר על כן כתב פרס זה של ידיעת ה' באמצע ההבטחות הטובות.

1. כיצד מיישב בעל "אור החיים" את הקוטיה דלעיל, ובמה הוא סוטה בפירוטו את פסוק ז' "וידעתם כי" מן הפירוט המקובל?

2. מה יש לסעון נגד פירוטו זה בתוך דסתכלות מדויקת בלסון הפסוקים ובמבנכ?

3. יש המיטבים את הקוטיה הנ"ל שלא כדרך ר' חיים בן עטר, לא כמספט בטפל תנאי, אלא כמספט מחובר, ומסתמכים הם על דברי ר' עקיבא

בפוקי אבות ג', יד: הוא היה אומר: חביב אדב שנברא בצלם (אלוקים), חיבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם.

ופירסו הרמב"ם:

סהודעה מה שהטיבו לך היא הטבה אחרת.

וכך מפרט אלבק בפירוטו למטנה:

חיבה יתירה היא זו שחיבב הקבה"ו, לאדם, שהודיע לו שנברא בצלם.

ענה לפי זה לסאלתו: למה באה הוצאה "וידעתם כי אני ה'" באמצע בתוך סורת ההבטחות ודוקא במקום זה - "ולמה לא תבוא אחרי כל ההבטחות כלן?

לדעת החוקר Benno Jacob במאמרו הגדול לפרק ג' ולפרק ו' בספר שמות "Mose am Dornbusch" Monatschrift f. Gesch. u. Wissensch. d. Judent. 1922 p.196. רמז יטעיה הנביא במטא מצרים (פרק י"ט) ברמזים ברורים לפסוקינו (ו, כ-ח): ואלה דבריו (בתרגום מגרמנית): פרק י"ט ביטעיה יש בו רמיות ברורות לפרקנו. לאחר סתיאר הנביא בפסוקים א-ס"ו בצבעים "מצרים" את הגיזרה שנגזרה על מצרים, הדיהו מתאר בסוף הפרק את צרותיהם ואת יטועתם כמעט מלה במלה, על פי הנאמר בתורה על מצבם של ישראל במצרים.

1. הוכח דברי החוקר הנ"ל בציינך באילו ביטויים וצירופי מלים ירמנו יטעיה לפרקנו.

2. הסבר מה היחה כוונת יטעיה בהשתמשו כלפי מצרים בביטויים לקוחים מפסוקינו אלה - ודווקא בפרק זה?

3. גם ביחזקאל כ מוצא החוקר הנ"ל רמזים לפסוקינו ואף פסוקים שלימים שהם לדעתו מעין פירוט לפסוקינו כאן.

סמן את הפסוקים ביחזקאל שאליהם יכוין.

הסאלות המסומנות X קסות והמסומנות אא קסות ביותר יפתור כ"א לפי הננתו. סאלות וגם תשובות גא לסלוח לנחמה ליכוונתן, קרית סטה ירוסלים.